

УДК 343.98

Х. С. ІВАСЮК,

аспірант кафедри правосуддя
юридичного факультету
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ СПОСОБУ ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВА У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ МАЙНА

Із розвитком суспільних відносин все більшого значення набуває інститут страхування. Саме тому дослідження проблематики злочинів у сфері страхування майна відіграє важливу роль в процесі захисту прав та інтересів як страховиків, так і страхувальників. Низький рівень дослідженості особливостей вчинення злочинів у сфері страхування призводить до труднощів в процесі розслідування відповідних злочинів, що безпосередньо впливає на статистику їх розкриття та притягнення винних осіб до відповідальності. Особливо гостро дане питання постає в контексті такого виду страхування, як страхування майна. Ґрунтовне дослідження та розуміння ознак способу здійснення шахрайства у сфері страхування майна є запорукою удосконалення методики розслідування даного виду злочину.

Варто акцентувати увагу на тому, що у Кримінальному кодексі України такий вид шахрайства, як шахрайство у сфері страхування не згадується та не є обтяжуючою обставиною. Відповідно, для кваліфікації такого діяння застосовуються норми ст. 190 КК України про шахрайство. Однак, в контексті шахрайства у сфері страхування, основоположні способи вчинення шахрайства набувають особливого змістовного наповнення, враховуючи специфіку сфери страхування. Так, в першу чергу, важливо акцентувати увагу на тому, злочинець повинен самотійно або за допомогою інших осіб штучно створити страховий випадок. Тобто в даній ситуації для того, щоб реалізувати один із способів вчинення шахрайства, передбачених КК України, особа повинна вчинити предикативні дії. Наприклад, для отримання страхової виплати у зв'язку із викраденням майна, особа повинна інсценувати його викрадення, або ж організувати його знищення, пошкодження.

М. І. Панов під способом вчинення злочину розуміє певний порядок, метод, послідовність рухів і прийомів, застосовуваних особою в процесі вчинення суспільно небезпечного посягання на охоронювані законом суспільні відносини, поєднаним з вибіркоким використанням засобів вчинення злочину [1, с. 44].

Враховуючи вищезазначене можна зробити висновок про те, що способом вчинення шахрайства у сфері страхування майна є певна послідовність дій, спрямована на вчинення об'єктивної сторони даного злочину, що пов'язана безпосередньо з конкретними діями направленними на пошкодження, фізичне знищення, інсценування зникнення або викрадення відповідного майна з метою штучного створення страхового випадку.

В контексті такого виду страхування як страхування майна, слушною є позиція О. Л. Мусієнко з приводу того, що при страхуванні квартир використовують такі способи: інсценування крадіжки або здійснення підпалу, подвійне страхування та оформлення страхових полісів «заднім числом» після настання страхового випадку [2, с. 52].

На нашу думку, способи шахрайства у сфері страхування майна в першу чергу слід розрізняти в залежності від суб'єкта відповідного злочину. Так, якщо суб'єктом є безпосередньо сама страхова компанія, то основним способом вчинення шахрайства у сфері страхування майна в такому випадку буде саме видача недійсного полісу, його фальсифікація. Більше того, можливий випадок, коли шахрай видає себе за представника страхової компанії, а насправді таким не являється. В такому випадку відповідний злочин вчиняється шляхом підробки печатки, видачі підробленого бланку конкретної страхової компанії.

Що ж до способів вчинення шахрайства у сфері страхування майна з боку самого страхувальника, то варто зазначити, що до відповідної категорії слід відносити будь-які дії відносно майна, які породжують квазі-страховий випадок. Тобто це умисне пошкодження

майна або інсценування його крадіжки чи безповоротної втрати, у зв'язку з якими, відповідно до договору добровільного страхування майна, страховик зобов'язаний здійснити страхову виплату. Більше того, страхувальники видають випадки пошкодження або безповоротної втрати майна за нещасний випадок з метою унеможливлення страховою компанією відшкодування відповідних коштів в регресному порядку.

Отже, враховуючи вищезазначене, можна виділити наступні ознаки способу вчинення шахрайства у сфері страхування майна:

1. Загальними способами вчинення шахрайства у сфері страхування майна є обман та зловживання довірою;

2. Основні способи вчинення шахрайства, передбачені КК України, набувають особливого змістовного наповнення в контексті вчинення шахрайства у сфері страхування майна;

3. Спосіб вчинення шахрайства у сфері страхування майна залежить від суб'єкта його вчинення;

4. Спеціальним способом вчинення шахрайства у сфері страхування майна є штучне створення страхового випадку;

5. Комплекс дій, які формують спосіб вчинення шахрайства у сфері страхування майна, направлені на конкретне майно, яке є застрахованим, відповідно до договору страхування з метою отримання страхового відшкодування незаконним шляхом;

6. У випадку, коли суб'єктом вчинення шахрайства є страховик, поширеними способами вчинення даного злочину є використання підrobних бланків та печаток, оформлення страхового полісу заднім числом.

Список бібліографічних посилань: 1. Панов Н. И. Способ совершения преступления и уголовная ответственность. Харьков: Вища школа, 1982. 160 с. 2. Мусієнко О. Л. Теоретичні засади розслідування шахрайства в сучасних умовах: монографія / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 2009. 168 с.

Одержано 13.10.2017

УДК 343.98

Ярослав Миколайович КАРАЧЕВЦЕВ,
помічник адвоката, м. Харків

ДЕЯКІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ НА ПІДСТАВІ УЗАГАЛЬНЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Однією із вагомих причин низької зацікавленості судових експертів у своїй роботі є не достатня стимулююча функція заробітної платні. Україна заявляє про свою інтеграцію до Європи, а в той же час заробітна плата експертів не відповідає європейському рівню. Так, мінімальна заробітна плата експерта у Великобританії у 20 разів вища, ніж в Україні.

Одним із виходів із складного становища, пов'язаного з матеріальним забезпеченням судових експертів можуть стати зміни до порядку преміювання судових експертів. Так, можна запропонувати, щоб експерти, які беруть участь у дослідженні, отримували фіксований відсоток (наприклад, 0,1 %) від вартості оцінюваного майна, немайнової шкоди, з віднесенням цих витрат до судового збору.

Враховуючи те, що судові експертизи мають виконуватися на високому науковому рівні, наукове забезпечення судово-експертної діяльності повинно бути таким чином, щоб співвідношення наукових співробітників до кількості судових експертів знаходилося у межах 50 % : 50 % – такої пропорції дотримуються провідні Європейські судово-експертні установи.

Суттєвою проблемою судово-експертної роботи є значне навантаження на експертів, що призводить до зниження рівня якості виконуваних експертиз, а також призводить до